

Arhivska oznaka:
HR-DARI-1107

Naslov:
Špoljar, Zlatko (arhivski fond, 1862-2004)

Vrijeme nastanka:
1862-2004 g.

Razina:
Fond

Sadržaj:

Uz službene biografske činjenice dokumentirane osobnim ispravama, svojim sadržajem i količinom fond najviše otkriva o Špoljaru učitelju-namješteniku i Špoljaru svestranom glazbeniku i glazbenom pedagogu, nešto manje književniku. Većina serija je fragmentarna. Najbogatija je i najvrjednija serija glazbenog stvaralaštva, posebno podserija rukopisnih muzikalija, koja sadrži i dio njegovih neobjavljenih djela. U književnim rukopisima sačuvana su također neka neobjavljena i novija djela. U potpunosti izostaje gradivo vezano za njegov pedagoški i urednički rad, pedagošku i glazbenu teoriju, općenito za njegovu možda najdinamičnije razdoblje, između dva svjetska rata. Sačuvani su notni zapisi u višestrukim verzijama. Obilje zapisa narodnih napjeva govori o dubokom poštovatelju narodne tradicije i povjerenju u pučku predaju. Melografski notni blokovi i nabacane bilješke u njima o izvornim pjevačima ostavljaju poseban dojam autentičnosti. Gradivo, pogotovo iz područja stvaralaštva, uglavnom nije datirano, pa su rijetke bilješke o vremenu i mjestu nastanka nekog djela ili zapisa tim vrjednije. Fond sadrži dosta starijih publikacija, a za povijest scenske umjetnosti vrijedna je, iako mala, zbirka vjerojatno već raritetnih kazališnih plakata za predstave po Špoljarovim djelima kao i fotografije njihova uprizorenja. Izrazito fragmentarna serija fotografija nakon prvog preuzimanja gradiva 2012. godine išla je u prilog tadašnje ocjene sadržajne vrijednosti ukupnog fonda da on nedovoljno govori o privatnoj osobi Zlatka Špoljara, o njegovom intimnom svijetu. Fotografski zapisi preuzeti 2014. godine nisu samo bogato količinski i sadržajno upotpunili seriju fotografija, već u potpunosti mijenjaju sadržajni i doživljajni profil fonda u cjelini. Najvrjedniji, najizvorniji i najopsežniji dio serije čine negativni na staklu i plan-filmu iz 20-ih i 30-ih godina 20. stoljeća, uz rijetke izuzetke snimljeni Špoljarovim fotografskim aparatom i u autorstvu samog Špoljara, koji bogato vizualiziraju atmosferu života građanskog intelektualca i njegove obitelji između dva svjetska rata, njegove interese i autorski pristup svijetu oko njega. Na mnogim fotografijama iz tog razdoblja je prisutan i sam Špoljar u potpuno drukčijem raspoloženju, opuštenom i osobnom, u odnosu na službene fotografije iz različitih životnih razdoblja. Osim obitelji i prijateljskog kruga, Špoljar je kamerom bilježio prirodu, krajeve, ljude, njihove običaje, način života. Posebno su zanimljivi prizori iz Podkalničkog kraja i Hrvatskog primorja, a kao kuriozitet mogu se izdvojiti dva negativa nogometnog kluba Prvi HŠK Građanski Zagreb na novom stadionu. Negativi su, osim u izvornom obliku, u arhiv preuzeti i u digitalnim preslikama. Sačuvani negativni na staklu i plan-filmu značajan su izvor i sa stajališta povijesti fotografskih tehnika. Na izvornim pozitivima sačuvani su zapisi uprizorenja Špoljarovih djela u školama diljem Hrvatske i pulskom kazalištu 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća, a također iz tog razdoblja su fotografije Špoljara kao dirigenta sa zborom u Lovranu i nešto ranije snimljeni prizori Špoljara s učenicima raznih škola u kojima je radio poslije Drugog svjetskog rata. Dok se izvorne obiteljske snimke nastale između dva rata uglavnom u Zagrebu, pod Kalnikom i na ljetovanjima u Hrvatskom primorju odnose na razdoblje života dok je Špoljar bio u prvom braku, s učiteljicom Ružicom rođ. Trbuhović s kojom je imao dvije kćeri, Branku i Rajku, na digitalnim preslikama fotografija koje su ostale pohranjene u "obiteljskom albumu" nasljednika Zlatka Špoljara, sačuvani su uglavnom obiteljski prizori nakon Drugog svjetskog rata, iz drugog Špoljarovog braka, s nastavnicom Nedom rođ. Ribarić s kojom je imao još dvije kćeri, Jasnu i Vesnu. Osim osoba Nede i Zlatka Špoljara kao i obiteljskih scena u Kastvu, Opatiji, Voloskom i, opet, Kalniku na preslikama

su sačuvani prizori iz radnog, profesionalnog i društvenog okruženja Špoljarovih, pogotovo Nede, vezani uz rad u školama od 1945. do sredine 70-ih godina 20. stoljeća u Kastvu, Puli, Lovranu, Voloskom i Rijeci, pa je serija zanimljiv izvor za povijest školstva. Ako se izuzmu rijetki izvorni zapisi na poledini sačuvanih pozitiva, bogatstvo fotografija u seriji nije popraćeno izvornim sadržajnim bilješkama. Većina fotografija je atribuirana na digitalnim preslikama naknadno na temelju obiteljskih sjećanja od strane darovateljice, Špoljarove kćerke Jasne Levak, ako uopće jest, i to tek djelomično i rijetke precizno, uz priličan vremenski odmak od zabilježenih događaja. Kao dio serije pohranjen je i dio fotografske opreme, odnosno izvorne ambalažne kutije za fotografski papir s pojedinim izvornim zapisima samog Špoljara o tehničkim detaljima kao i članova obitelji, a koje uz sam autorski materijal na negativima također svjedoče o Špoljaru kao vrsnom amateru, poznavatelju i zaljubljeniku u fotografski medij, ali i o samom povijesnom razvoju fotografske opreme i industrije.

Količina:

1.3 Metar

Vrsta gradiva:

rukopisi

Jezik:

Hrvatski

Pismo:

Latinica

Posjednik:

Državni arhiv u Rijeci

Licenca:

Javno dobro

Mjesto:

VIRJE

Oznaka arhiva:

HR-DARI

Povijest:

Rukopisnu ostavštinu Zlatka Špoljara u jednoj velikoj ambalažnoj kutiji su 5.3.2012. godine Državnom arhivu u Rijeci predale kćerke Zlatka Špoljara, Jasna Levak i Vesna Špoljar. Gradivo je bilo u nesređenom stanju. U arhivu se pristupilo postupku sređivanja nakon kojeg je fond sadržavao 4 arhivske kutije. Naknadno je, 18.9.2012. godine, od strane obitelji arhivu predano gradivo u količini od jedne arhivske kutije. Uglavnom se odnosilo na, u fondu postojeće, serije pa je u njih i interpolirano. Naknadnom akvizicijom iz listopada 2014. godine došlo je do značajne dopune serije većom količinom fotografskih zapisa na različitim medijima, izvornih i u digitalnim preslikama, iz obiteljske ostavštine Špoljar i Ribarić. Tad je, uz ostalo arhivsko gradivo obitelji Špoljar i Ribarić, koje je interpolirano u druge postojeće serije, preuzeto 145 negativa na srebrnobromidnim želatinskim staklenim pločama (formati 9x12, 6,4x9) i nitroceluloznom plan-filmu sličnih formata, smještenih provizorno u četiri kutije (tri su izvorne ambalažne kutije za fotografski papir), 6 crno-bijelih izvornih pozitiva (naknadno u svibnju 2015. godine pridruženih još 4), i 5 optičkih diskova (3 DVD-a i 2 CD-a) s digitalnim preslikama preuzetih staklenih negativa, i digitalnim preslikama 105 pozitiva koji su i dalje ostali pohranjeni kod članova obitelji. Nakon osnovne podjele gradiva po fondovima Zlatko Špoljar (HR-DARI-1107) i Ivan Ribarić (HR-DARI-1233), prišlo se temeljitom preuređenju i novom opisu serije fotografija u ovom fondu,

koji je zbog opsežnosti i složene strukture iziskivao poseban dodatak inventaru fonda iz 2012. godine. Opisi za preostalo gradivo tad preuzeto, a pripadajuće drugim serijama, interpolirani su u postojeći sumarni inventar fonda

Status dostupnosti:

JAVNO

Napomena:

Količina sačuvanog gradiva govori da su tijekom Špoljarova života a vjerojatno i nakon njegove smrti dijelovi njegove ostavštine što svjesno što nehotice izdvojeni ili nestali, ali o tome nema pisanog traga. Za vrijeme arhivističkog sređivanja gradivo nije izlučivano.

Vrsta zapisa:

Tekst

Vrsta sadržaja:

Tekstualni dokumenti